

Prednáška 4: Kvalitativní výzkumné metody a techniky a jejich použití v právu

DPVP21 Výzkum v právu a metody vědecké práce

Osnova

1. Obsahová analýza
2. Experiment
3. Výběr výzkumného souboru, validita, reliabilita
4. Kvalitativní výzkumné metody
5. Na co se zaměřit předtím, než začneme brát vážně výsledky empirického výzkumu

1. Obsahová analýza

Významový posun

- vývoj od jednoduché frekvenčnej analýzy ku sledovaniu zložitejších konceptov a sémantických vzťahov medzi nimi (manifestný i latentný obsah)

Obsahová analýza je výskumná technika pre objektívny, systematický a kvantitatívny popis manifestného obsahu komunikácie

(Bernard Berelson)

Obsahová analýza je výskumnou metódou umožňujúcou opakovateľným a validným spôsobom usudzovať z dát na ich kontext.

(Klaus Krippendorff)

- obsah textu nie je pevne daný a jednoznačný, ľudia sa líšia v tom, ako interpretujú text

Výhody kvantitatívnej OA

- základný rys: radenie vybraných javov vyskytujúcich sa v texte do vopred zvolených kategórií + ich kvantifikácia
- široké využitie
- neobtrusívna technika
- vs. obtrusívne techniky
- chyby v dátach sú spôsobené tým, že:
  - si subjekty uvedomujú, že sú predmetom skúmania
  - dostávajú umelé, neprirodzené úlohy alebo úlohy, s ktorými nemajú skúsenosti
  - subjekt si vytvára očakávania k svojej role respondenta
  - subjekt má vytvorené určité stereotypy a preferované odpovede
  - dochádza k interakčným efektom medzi subjektom a tazateľom

Nevýhody kvantitatívnej OA

- môže byť časovo veľmi náročná
- obmedzené použitie na zaznamenanú komunikáciu
- vyššia reliabilita, problematická validita (a problém zovšeobecnenia výsledkov)
- je veľmi reduktívna, najmä pokiaľ ide o komplexné typy textov
- často zostáva len na úrovni deskripcie
- riziko subjektívnych interpretácií textu, najmä vo vzťahu k latentným významom
- neberie do úvahy kontext produkcie

Príklad: diskriminačné žaloby

1. Číslo	2. Oblast	3. Důvod	4. Výsledek	5. Typ D	6. Požadovaná náhrada	7. Přisouzena náhrada
1	1	1	0	0	50 000	0
2	1	2	0	0	45 000	0
3...	1	3	1	1	30 000	0

Kódovací klíč:

1. ID soudního rozhodnutí
2. Oblast diskriminace: 1. práce a zaměstnávání, 2. bydlení, 3. zdravotní péče, 4. zboží a služby, 5. vzdělávání, 6. další veřejná správa, 7. sociální oblast, 8. jiné
3. Důvod diskriminace: 1. pohlaví, 2. věk, 3. zdravotní postižení, 4. sexuální orientace, 5. náboženské vyznání, víra, světový názor, 6. rasa, etnický původ, 7. národnost, 8. jiné
4. Výsledek: 0. diskriminace nezjištěna, 1. diskriminace zjištěna
5. Typ diskriminace: 0. žádná, 1. přímá, 2. nepřímá, 3. obtěžování, pronásledování, pokyn, navádění
6. Požadovaná náhrada: suma v Kč
7. Přisouzena náhrada: suma v Kč

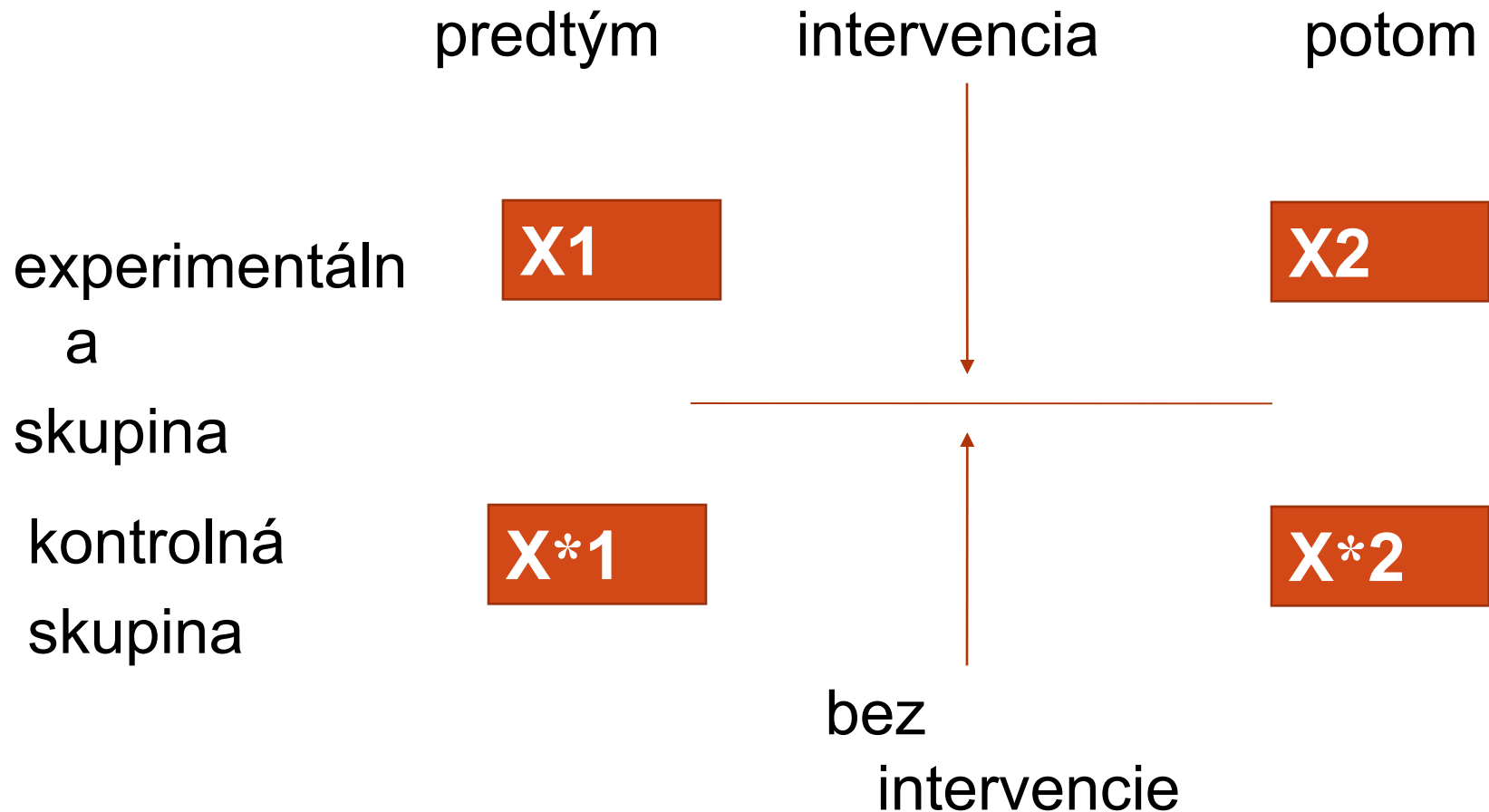
2. Experiment

Experiment

- dobre definovaný koncept a predpoklad; testovanie hypotéz
- vysvetlenie, nie popis
- tri páry komponentov:
  - experimentálna a kontrolná skupina
  - pre-testovanie a post-testovanie
  - nezávislá a závislá premenná
- ukážka: A. Bandura a Bobo Doll Experiment
https://www.youtube.com/watch?v=NjTxQy_U3ac

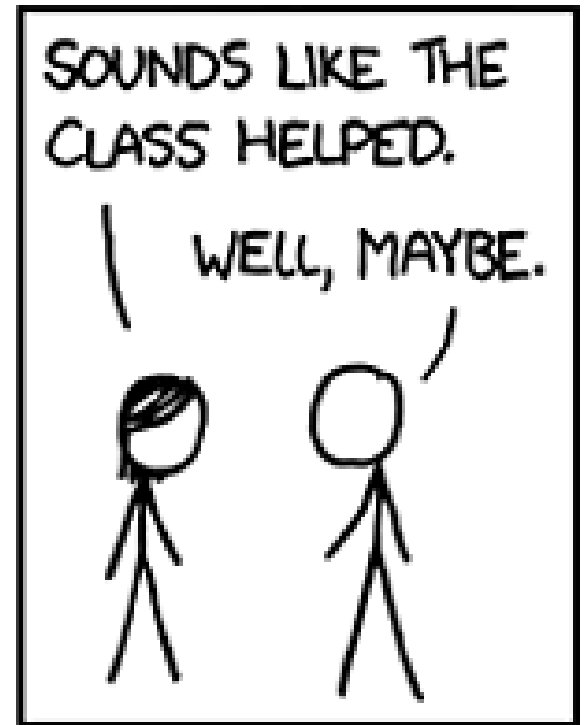
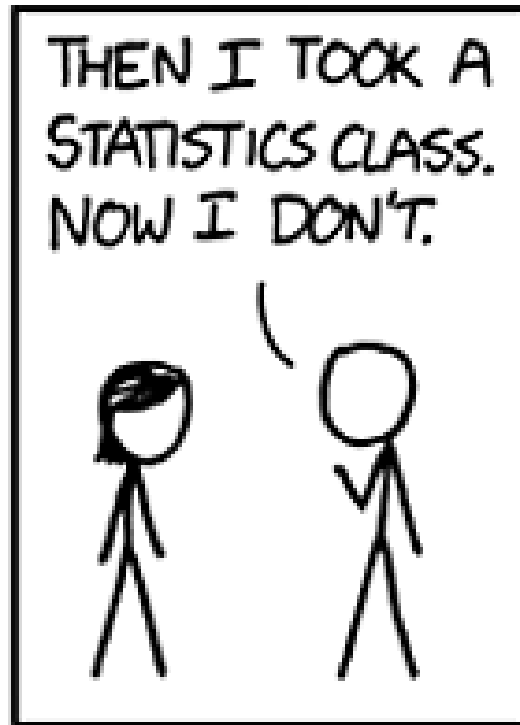
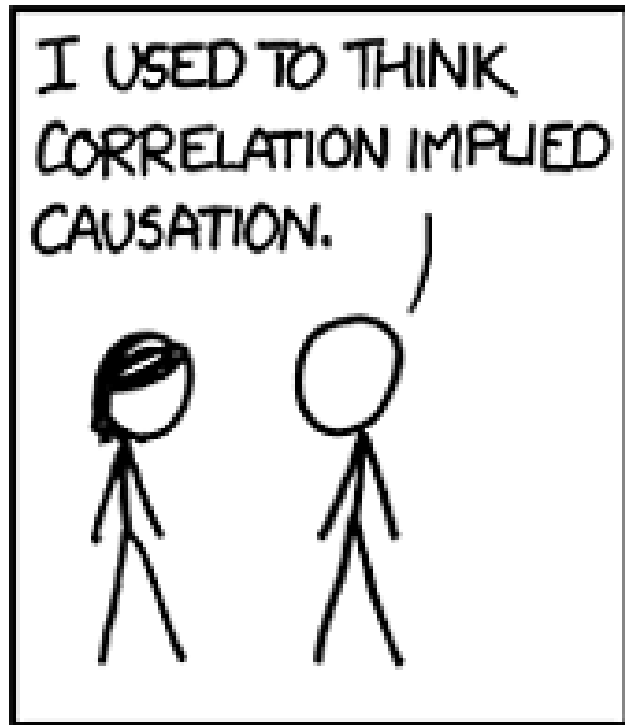
Klasický dizajn experimentu

Efekt intervencie: $(X2 - X1) - (X^*2 - X^*1)$

Kritériá dôkazu kauzality

1. časová postupnosť = možnosť určenia, čo bolo skôr a čo neskôr
2. zmena musí prebehnúť súbežne
3. možnosť vylúčenia nekontrolovateľného vonkajšieho vplyvu

3. Výber výskumného súboru, validita, reliabilita

Veľkosť vzorky ≠ reprezentativita

- 1936: Literary Digest vs. Gallup
- prezidentské voľby v USA (Landon vs. Roosevelt)
- Literary Digest: vzorka mala 2 000 000 respondentov (z 10 miliónov oboslaných poštou)
- adresy z telefónnych zoznamov a databázy držiteľov vodičských preukazov
- predpoveď, že Landon zvíťazí rozdielom 12%; ale Roosevelt vyhral drvivou väčšinou
- naopak Gallup bol úspešnejší v predpovedi; kvótny výber
- ako je to možné?

Reliabilita a validita

- **reliabilita** = spoľahlivosť; stupeň konzistencie merania vykonaného opakovane za rovnakých podmienok
- **validita** = platnosť; validné je také meranie, ktoré meria to, čo sme zamýšľali merať
- nízka reliabilita = > nízka validita
- nevalidné meranie môže byť (za istých okolností) reliabilné (opakovane dáva chybné výsledky)

4. Kvalitatívne výskumné metódy

Prehľad

- Pološtruktúrované a hĺbkové rozhovory
- Skupinové rozhovory (focus groups)
- Kvalitatívna obsahová analýza
- Pozorovanie (zúčastnené/nezúčastnené)
- ...

Pološtruktúrovaný a hĺbkový/neštruktúrovaný rozhovor

- Skúsenosti, perspektívy, vnímanie, názory, postoje, hodnoty, viery, pocity ľudí
- Malá vzorka respondentov (často < 20)
- Cca 45-60 minút
- Cieľom je porozumenie a interpretácia, nie zistenie počtov
- Rozhovory nahrávame, prepisujeme a analyzujeme; zaznamenávame tiež vlastné pozorovania získané v priebehu rozhovoru

Pološtruktúrovaný a híbkový/neštruktúrovaný rozhovor

- Pološtruktúrovaný rozhovor
  - dopredu pripravené otázky, ale ich poradie je možné meniť, je možné ich upravovať, vynechávať, dopĺňať...
- Híbkový rozhovor
  - vopred pripravená len téma, čiastkové koncepty
  - konkrétne otázky sa odvodzujú z priebehu rozhovoru

Rozhovory - praktický priebeh

1. Tvorba osnovy rozhovoru
2. Výber respondentu
3. Naviazanie kontaktu, získanie súhlasu s rozhovorom
4. Predstavenie témy, informovaný súhlas
5. Vytvorenie priateľskej, otvorenej, dôvernej atmosféry
6. Úvodné ice-breaking otázky
7. Jadro rozhovoru; empatické, trpezlivé, aktívne počúvanie
8. Záver – priestor pre komentáre; sumarizácia, feedback, poďakovanie
9. Čo najrýchlejšie vytvorenie záznamu o rozhovore (memo)
10. Prepis rozhovoru a analýza

Focus groups / skupinové interview

- moderovaný skupinový rozhovor
- predpoklad: ľudia si uvedomia lepšie svoju vlastnú perspektívu, keď je konfrontovaná s ostatnými názormi
- pôvod focus groups:
  - už existujúce
  - vytvorené výskumníkom

(Neštruktúrované) pozorovanie

1. nezúčastnené pozorovanie („fly on the wall“)
  - subjekt nevie, že je pozorovaný
  - sleduje vzorce každodenných aktivít
2. zúčastnené pozorovanie: rôzne stupne participácie výskumníka na aktivitách pozorovanej skupiny

Kvalitatívne textuálne analýzy

- Množstvo možných prístupov: napr. kvalitatívna obsahová analýza, diskurzívna analýza, sémiotická analýza, naratívna analýza...
- Princíp: porozumenie; na rozdiel od kvantitatívnej obsahovej analýzy nemáme vopred pripravený kódovací kľúč
- Snažíme sa identifikovať dôležité aspekty obsahu, témy, vzorce, spôsoby argumentácie apod.

Analýza kvalitatívnych dát

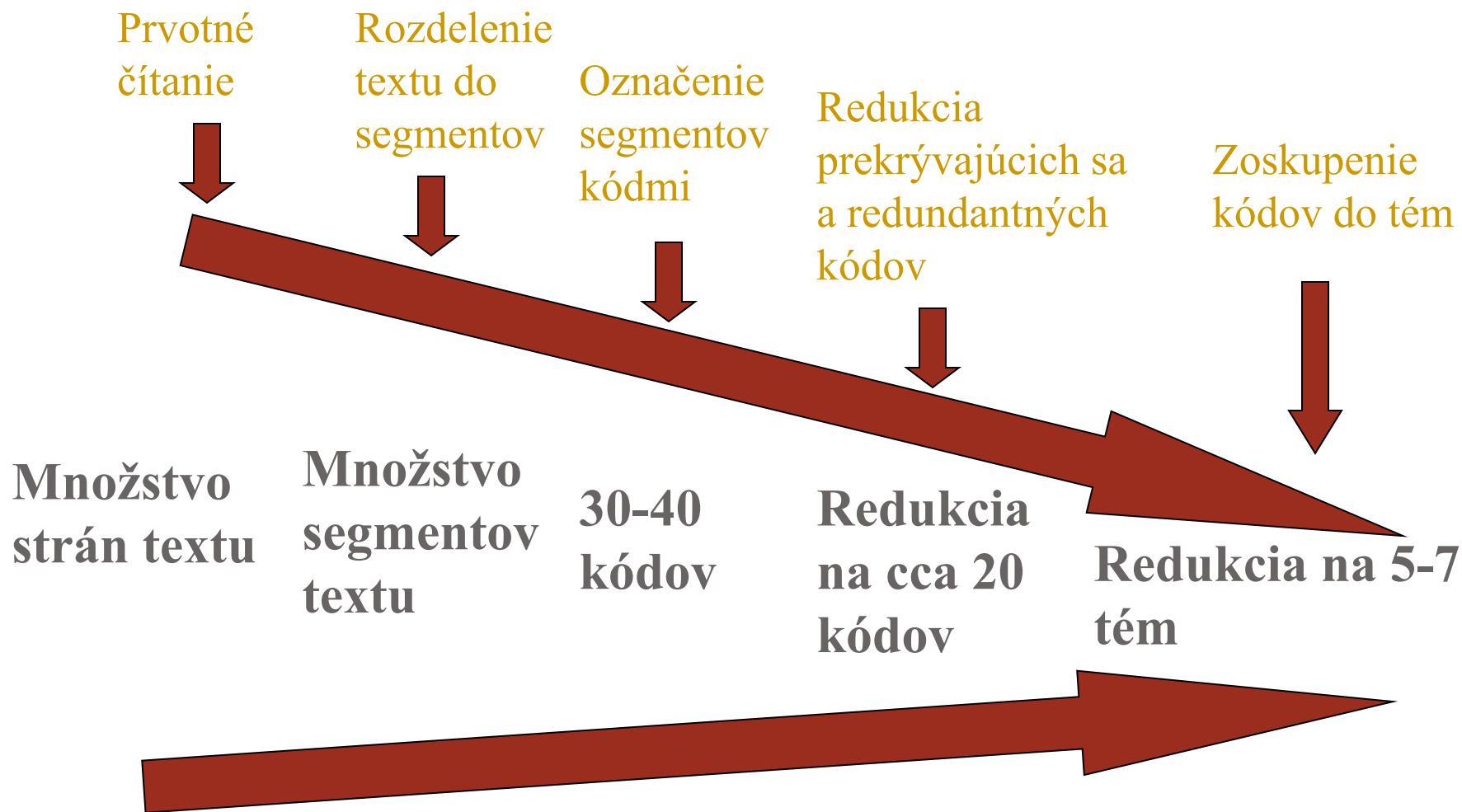
- Nemá presný, vopred daný postup; umenie a zručnosť
- Poctivá, podrobná a zdokumentovaná analýza – minimalizácia subjektivity, presvedčivosť
- Nie cherry-picking
- Hľadáme témy, vzorce, podobnosti/odlišnosti; nie počty

Analýza kvalitatívnych dát

1. Prvotné čítanie materiálu
2. Kódovanie – klasifikácia, kategorizácia
  - jednotlivým významovým úsekom textu (veta/fráza/odstavec) priradujeme kódy, ktoré vystihujú, o čom daná pasáž je
  - do poznámky sa ich snažíme rovno definovať a popísať
3. Následne zhlukujeme kódy do štruktúry abstraktnejších kódov („trsy“, „stromy“)
4. Hľadáme podobnosti a odlišnosti medzi skupinami
5. Skúmame vzťahy medzi kódmi
6. Porovnávame výsledky analýzy s našimi očakávaniami, s teóriou apod.

Proces kódovania

Etické aspekty

- Základ: dobrovoľnosť a princíp „no harm“
- Rozhovory, focus groups, pozorovania...→ informovaný súhlas
- Informácia o výskumnej téme a celi výskumu, realizátorovi (názov univerzity, mená a kontakty na výskumníkov), zdroji financovania
- Informácia o téme rozhovoru a priebehu; možnosť klásť otázky
- Informácia o tom, že účasť je dobrovoľná, môže byť kedykoľvek zrušená (aj po realizácii výskumu)
- Explicitný súhlas s nahrávaním a prepisom
- Možnosť získať a vyjadriť sa k prepisu
- Informácia o nakladaní s dátami, anonymite apod.
- Informácia o tom, ako budú výsledky zverejnené a použité; vrátane prepísaných úryvkov

5. Hodnotenie empirických výskumov

Na čo sa zamerať, keď sa nám dostanú do rúk dáta z empirického výskumu

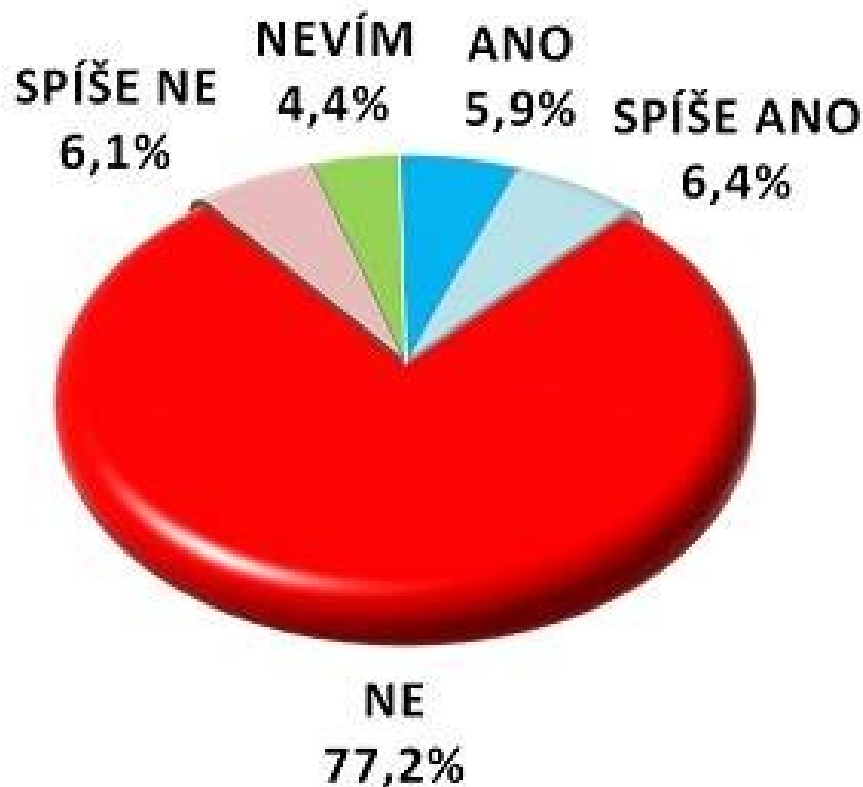
- Realizátor výskumu – kto ho vykonal? je dôveryhodný?
- Kto výskum zaplatil?
- Čo bolo cieľom výskumu?
- Veľkosť výskumného súboru (napr. počet respondentov), údaje o návratnosti, informácie o nezahrnutých jednotkách
- Postup výberu výskumného súboru, vrátane jasného určenia metódy, ktorá bola použitá pre výber výskumných jednotiek
- Ak má výskum ambíciu byť reprezentatívny: definícia populácie, ktorú má reprezentovať, popis opory výberu

Na čo sa zamerat', keď sa nám dostanú do rúk dáta z empirického výskumu

- Výskumná metóda a technika zberu dát
- Spôsob operacionalizácie; napr. aké bolo znenie otázok (a ich poradie)
- Diskusia o presnosti výsledkov (vrátane odhadov výberovej chyby)
- Ktoré výsledky sú založené len na časti výskumného súboru?
- Aká bola lokalita a termín zberu dát?

Na čo si dať ešte pozor

Evropská unie zakázala ČR název „pomazánkové máslo“ i „tuzemský rum“. Je podle Vašeho názoru správné, aby EU určovala kolik která země má vzít uprchlíků?

Na čo si dať ešte pozor

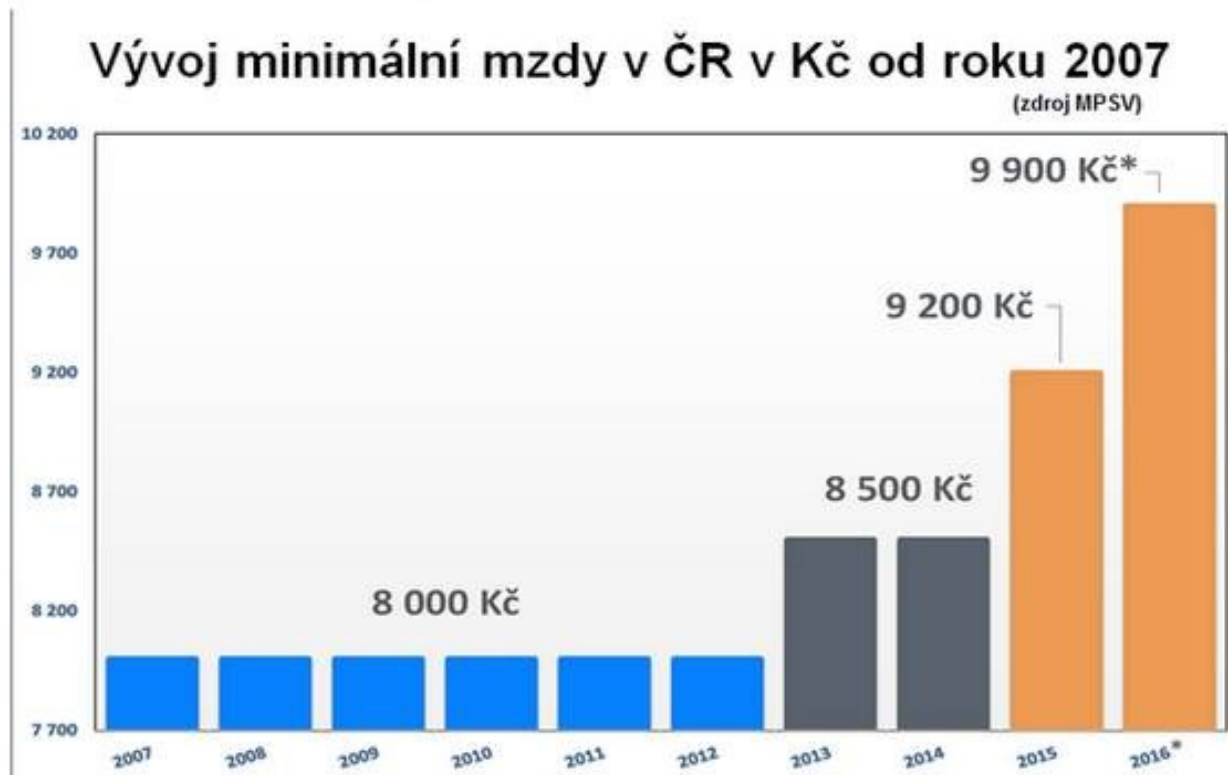

Úřad vlády ČR
@strakovka

Following

@SlavekSobotka

agentúra Polis - prieskum preferencií

#siet'

